

Historia Komendy Powiatowej Policji w Hajnówce

Pierwsze wzmianki o służbach mających charakter policyjny w dzisiejszym rozumieniu na terenie ziemi hajnowskiej odnoszą się jeszcze do czasów zaborów i Królestwa Kongresowego. Już wówczas istniały takie organizacje strzegące bezpieczeństwa, które wykonywały zadania zbliżone do działań współczesnej Policji. Zaliczały się do nich takie formacje:

*Milicja Ludowa,

*Policja Komunalna.

W dniu **24 lipca 1919 roku** uchwalono **Ustawę o Policji Państwowej**, w świetle której Policja miała być państwową organizacją służby bezpieczeństwa stojącą na straży spokoju i porządku publicznego. Jednocześnie miała pełnić rolę organów wykonawczych władz państwowych (administracyjnych i samorządowych). Organizacja Policji została dostosowana do podziału administracyjnego kraju. Władze naczelną pełnił komendant główny, zależny jednak od ministra spraw wewnętrznych. Na szczeblu województwa działały komendy okręgowe, a powiatu – komendy powiatowe Policji. Podobnie jak obecnie, funkcjonowały najmniejsze komórki organizacyjne bezpośrednio podległe komendom powiatowym – posterunki i komisariaty.

Posterunek Policji Państwowej w Hajnówce działał już ok. 1919 roku a jej funkcjonariusze rekrutowali się z istniejących oddziałów Policji Komunalnej i Milicji Ludowej. Posterunek Policji Państwowej mieścił się w dzielnicy Piaski, a od roku 1934 przy ul. Targowej. Komendantami posterunku byli m.in.: Tomkiel, Tomasz Robak, Stanisław Matyszczak, Sobieszczak, Chobrzyński. Ładu i porządku w przedwojennej Hajnówce i okolicznych wsiach pilnowało przed wojną łącznie z komendantem około dziesięciu policjantów. Taki stan rzeczy wynikał z tego, że działali oni w czasach bez porównania spokojniejszych. Główną troską ówczesnej policji było łagodzenie nieporozumień sąsiedzkich lub niezbyt groźnych w skutkach bójek pijackich. Nie zabierano nikogo do izby wytrzeźwień, bo takiej izby w ogóle nie było. Nie było w tamtych czasach kradzieży na szeroką skalę, napadów rabunkowych, rozbojów czy morderstw. Nie było też narkotyków, malwersacji, nadużyć, korupcji i zorganizowanych przestępstw na szeroką skalę. Nikt nie posiadał nielegalnej broni. Jeżeli się to czasem zdarzyło jakiemuś kłusownikowi, to tak ją ukrywał, że nikt jej nigdy nie znalazł. Największym problemem hajnowskiej policji było wówczas niewątpliwie dość częste demonstracje społeczne i ruchy strajkowe. Do skutecznego ich tłumienia, siły miejscowej policji były jednak bardzo znacząco wzmocnione działaniami policji konnej z Bielska Podlaskiego i nierzadko też z Białegostoku. Codzienną troską miejscowej policji było bieżące dopilnowanie przestrzegania przepisów porządkowych na posesjach i ich otoczeniach. Dotyczyło to również należytego utrzymania szaletów i studni. Policja pilnowała ponadto, aby nikt nie pracował w czasie świąt, głównie państwowych. Strój tamtego policjanta na służbie obejmował: mundur, plus ewentualnie płaszcz, na głowie czapka z paskiem zapiętym pod brodę. Podstawowe wyposażenie to karabin zawieszony na ramieniu i ewentualnie pałka gumowa. Kajdanek używano rzadko, tylko w przypadku groźniejszych przestępców, przeważnie politycznych. Aresztowanego doprowadzano luzem, szedł z przodu, a za nim policjant, z karabinem na ramieniu. Policjanci na służbie poruszali się z reguły pieszo lub korzystali z rowerów służbowych. Najgroźniejszy przed wojną policjant nazywał się Cwiertniewski. Był postrachem niemalże całej Hajnówki.

Milicja Obywatelska - W lipcu 1944 roku po wyzwoleniu Hajnówki ukonstytuowała się nowa władza lokalna, która powołała Komendę Milicji Obywatelskiej w Hajnówce w miejsce dotychczas istniejącej Komendy Garnizonu Wojska Polskiego. Ówczesnym Komendantem Milicji Obywatelskiej w Hajnówce pierwszym w historii powojennej, został Wiktor Haring. Do służby w milicji jako pierwsi zgłosili się: Józef Litwińczuk, Stefan Szpakowicz, Seweryn Uszyński, Jan Wydzierzecki. Początkowo milicjanci chodzili w ubraniach cywilnych, gdyż brak było umundurowania. W dniu 7 października 1944 roku Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego uchwalił dekret o utworzeniu Milicji Obywatelskiej, ustalający zasady działania i kompetencje świeżo utworzonych organów ładu i porządku nowego ustroju. W styczniu 1945 r. dowódcą Komendy MO został Józef Litwińczuk. Był b. trudny okres, gdyż w terenie powstawały organizacje podziemne: Obywatelska Armia Krajowa - OAK, Wolność i Niezawisłość - WiN, Narodowe Zjednoczenie Wojskowe - NZW. 28 stycznia 1946 r. oddział podziemia w sile 300 ludzi opanował Hajnówkę, atakując z trzech stron. Komendant MO J. Litwińczuk został zamknięty w piwnicy. Komisariat miejski mieścił się w budynku na rogu ul. 1 Maja i Jagiełły do 1963 r. W 1950 r. formy i metody działalności podziemia zmieniły się. Wzrastała ilość przestępstw gospodarczych i kryminalnych, sabotażu, dywersji, podpaleń, pogroźek, kolportażu wrogich państwu ludowemu ulotek i napisów. W związku z tym zmieniły się formy i metody działania organów MO. Do ich zadań należało: ochrona gospodarki narodowej, wykrywanie i zwalczanie przestępstw przeciwko państwu i bezpieczeństwu publicznemu, zwalczanie dywersji ideologicznej.

Załoga Posterunku MO w Hajnówce

Milicjanci na przeszkoleniu wojskowym KBW w Białymstoku

Komendantami posterunku miejskiego byli:

1. Wiktor Haring (1944)
2. Józef Litwińczuk (1945-46),
3. Jan Bukowiec (1946),
4. Jutkiewicz ((1946),
5. Kaczor (1946-48),
6. Czesław Kunygiel (1949-54),
7. Jan Pawlak (1954-57),
8. Stanisław Krzemiński (1957-63)

W 1954 r. na mocy uchwały PKWN powstała Komenda Powiatowa MO w Hajnówce posiadająca 30 funkcjonariuszy i 1 samochód. Początkowo mieściła się w dawnym budynku piekarza Proppa na rogu ul. Warszawskiej i Ptaszyńskiego, w 1961 r. w budynku przy ul. Warszawskiej 2 (obecnie znajduje się tu Przedszkole nr 2). Na terenie Hajnowszczyzny powstały terenowe jednostki MO – posterunki w Białowieży, Narwi, Czeremsze, Kleszczelach.

Funkcjonariusze Komendy Powiatowej Milicji Obywatelskiej w budynku przy ul. Warszawskiej (1.05.1969)

W roku 1955 tzw. Państwowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego (pierwsza nazwa organu bezpieczeństwa) jako samodzielna jednostka ulega likwidacji, część pracowników przechodzi do pracy w instytucjach cywilnych, natomiast pozostali włączeni zostają w strukturę Komendy Milicji Obywatelskiej w Hajnówce. W latach 1965/66 ówczesne kierownictwo Komendy Powiatowej Milicji Obywatelskiej w Hajnówce czyni starania o rozbudowanie instytucji dla Milicji. Zbudowane zostają nowe siedziby dla posterunków MO w Czyżach i Dubiczach Cerkiewnych, a także 30 – rodzinny blok mieszkalny dla funkcjonariuszy Milicji w Hajnówce na Osiedlu Millenium. W 1969 r. odbyły się uroczystości obchodu jubileuszu 25-lecia MO i SB. Komenda Powiatowa MO otrzymała sztandar ufundowany przez młodzież powiatu hajnowskiego.

Trybuna honorowa na uroczystości obchodów 25-lecia utworzenia MO i SB. Wśród gości Aleksander Chilecki - przewodniczący PPRN, Aleksy Łozowski – I sekretarz KP PZPR, płk Bernard Naręgowski – komendant wojewódzki MO, delegacja milicji z obwodu grodzieńskiego

Na czele pocztu sztandarowego mjr Stanisław Piotrowicz – komendant powiatowy MO w Hajnówce

W dniu 7 października 1973 roku uroczystie otwarto nowy budynek przeznaczony na nową siedzibę Komendy MO w Hajnówce mieszczący się przy ul. Armii Krajowej 1, gdzie tutejsi

stróże prawa „urzędują” do dzisiaj. KPMO liczyła 75 funkcjonariuszy i posiadała 2 samochody ciężarowe, 9 motocykli i 5 radiowozów.

Siedziba Komendy przy ul. Armii Krajowej

W czerwcu 1975 roku w związku z reformą administracyjną i likwidacją powiatów, Komenda Powiatowa Milicji Obywatelskiej w Hajnówce została przemianowana na Komendę Miejską MO, która zasięgiem swego działania obejmowała teren Miasta i Gminy Hajnówka. Ponadto udzielała pomocy posterunkom gminnym w Białowieży, Czeremsze, Czyżach, Dubiczach Cerkiewnych, Kleszczelach, Narwi i Narewce.

Posterunki te pod względem służbowym bezpośrednio podlegały Komendzie Wojewódzkiej Milicji w Białymstoku. Ponadto przy Komendzie Miejskiej MO w Hajnówce utworzono tzw. Terenową Grupę Ruchu Drogowego, również podlegającą zwierzchnictwu Hajnówki.

W 1983 roku na podstawie zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych posterunki te podporządkowano bezpośrednio Komendzie Miejskiej MO w Hajnówce. Jednocześnie w tym samym roku Sejm zdecydował o zmianie nazewnictwa niektórych resortowych jednostek terenowych – Komenda Miejska MO otrzymała nową oficjalną nazwę, Rejonowy Urząd Spraw Wewnętrznych. Komendantami Komendy Powiatowej MO i RUSW byli:

1. Jan Weremiuk (1954)
2. Tadeusz Sawicki (1954-62),
3. Kazimierz Gryc (1962-67),
4. Stanisław Piotrowicz (1967-75)
5. Jerzy Zdanowski (1975-90),

Ochotnicze Rezerwy Milicji Obywatelskiej- w Hajnówce po wyzwoleniu miasta i powiatu, powstały pierwsze w województwie oddziały samoobrony, dając początek powołanej 21 lutego 1946 roku - Ochotniczej Rezerwie Milicji Obywatelskiej. ORM w Hajnówce kierowali m. in.: Franciszek Siólkowski, Marian Majka, Aleksander Szczuka, Jerzy Jakub.

Państwowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego – po wyzwoleniu Polski do ochrony bezpieczeństwa państwa, likwidacji wszelkich form oporu w okresie powstawania

i utrwalania władzy komunistycznej powołano Urząd Bezpieczeństwa Publicznego zgodnie z ustawą Krajowej Rady Narodowej z 21 lipca 1944 o powołaniu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (PKWN). Podlegał szefowi resortu bezpieczeństwa PKWN, od stycznia 1945 Ministerstwu Bezpieczeństwa Publicznego Rządu Tymczasowego Rzeczypospolitej Polskiej, od grudnia 1954 Komitetowi do Spraw Bezpieczeństwa Publicznego przy Radzie Ministrów. Pod koniec 1944 r. powstał PUBP w Bielsku Podlaskim, obejmując swoim zasięgiem Hajnówkę. Z chwilą powstania w Hajnówce powiatu w 1954 r. powstała samodzielna jednostka Państwowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego, która w następnym roku uległa likwidacji. Część pracowników przeszła do pracy w instytucjach cywilnych. W 1956 r. przeprowadzono reorganizację aparatu bezpieczeństwa. Na podstawie ustawy z dnia 16 listopada 1956 roku jednostki organizacyjne UB zostały włączone w strukturę Milicji Obywatelskiej. W KP MO w Hajnówce powstał referat ds. bezpieczeństwa, którym kierował zastępca komendanta powiatowego MO ds. bezpieczeństwa, od 1967 r. I Zastępca komendanta ds. SB. Podlegał mu sekretariat, oficerowie operacyjni odpowiedzialni za wywiad, zwalczanie przejawów działalności antypaństwowej i ochrony gospodarki, oraz walkę z Kościołem. Zastępca komendanta ds. bezpieczeństwa podlegał bezpośrednio Z-cy komendanta wojewódzkiego ds. bezpieczeństwa. W 1968 roku utworzono w referacie SB grupę operacyjną oraz grupę paszportów i dowodów osobistych. Szefami SB byli: Stanisław Piaseczny (1957-1959), Aleksy Kruk (1959-1969), Sergiusz Zielenkiewicz (1969-1975). Po reformie administracyjnej z 1975 r. powiatowa jednostka MO/SB została zlikwidowana, w jej miejsce funkcjonowała Komenda Rejonowa MO. W nowych strukturach nie zorganizowano jednak pionu SB. Prowadzenie spraw powierzano nowopowstałym wojewódzkim strukturom bezpieczeństwa. Po kilku latach postanowiono odtworzyć terenowy aparat bezpieczeństwa. W styczniu 1983 r. dokonano podziału na rejony, w sierpniu powstał Rejonowy Urząd Spraw Wewnętrznych (piony II-VI i paszporty). Szefem SB w Hajnówce był Mikołaj Aleksyuk. Służbę Bezpieczeństwa rozwiązano w maju 1990 r. 2 miesiące później rozpoczął się proces weryfikacji funkcjonariuszy SB do nowo powstałego Urzędu Ochrony Państwa.

Pomnik poświęcony poległym funkcjonariuszom MO i SB w utrwalaniu władzy ludowej (1986-2013)

Uczniowie 1 klasy składają ślubowanie przed pomnikiem przy Komendzie Powiatowej Policji w Hajnówce (10.09.1988)

Policja w Hajnówce – Po transformacji ustrojowej, dokładnie – 6 kwietnia 1990 roku, została przyjęta nowa Ustawa o Policji. Rozkazem organizacyjnym Komendanta Wojewódzkiego Policji w Białymstoku z dnia 31.07.1990 roku zorganizowano Komendę Rejonową Policji w Hajnówce oraz odpowiednie Komisariaty Policji. Dodatkowo w Dubiczach Cerkiewnych utworzony został Posterunek Policji Lokalnej, który następnie przekształcono w Komisariat Policji.

Komenda Powiatowa Policji powstała 1.01.1999 roku nawiązując i przedłużając tradycje służb policyjnych okresu dwudziestolecia międzywojennego na podstawie ustawy o zreformowaniu administracji publicznej z dnia 13.10.1988 roku, na bazie istniejącej od 1954 r. Komendy Powiatowej Milicji Obywatelskiej.

W 2001 roku odbyło się uroczyste otwarcie i poświęcenie gruntownie wyremontowanego skrzydła „C” budynku Komendy Powiatowej Policji w Hajnówce, co zbiegło się z obchodami Święta Policji, przypadającego na dzień 24 lipca – dzień utworzenia Policji Państwowej w 1919 roku. W uroczystościach tych uczestniczyli licznie zaproszeni goście na czele z Komendantem Wojewódzkim Policji w Białymstoku, przedstawicielami władz miasta Hajnówki, powiatu i gminy oraz funkcjonariuszami innych służb mundurowych. Komenda Powiatowa Policji w Hajnówce od wielu lat osiąga wysokie pozycje w rankingu wyników uzyskiwanych przez komendy województwa podlaskiego pod względem skuteczności działania i uzyskiwanych efektów pracy. Natomiast poszczególni policjanci są laureatami licznych nagród i odznaczeń państwowych, które otrzymują za wzorową służbę i zaangażowanie w wykonywanie swoich obowiązków, a także za podejmowanie wielu społecznych inicjatyw służących zwiększeniu poczucia bezpieczeństwa publicznego na podległym im terenie i integracji Policji z miejscową ludnością.

Komenda Powiatowa Policji w Hajnówce od wielu lat osiąga wysokie pozycje w rankingu wyników uzyskiwanych przez komendy województwa podlaskiego pod względem

skuteczności działania i uzyskiwanych efektów pracy. Natomiast poszczególni policjanci są laureatami licznych nagród i odznaczeń państwowych, które otrzymują za wzorową służbę i zaangażowanie w wykonywanie swoich obowiązków, a także za podejmowanie wielu społecznych inicjatyw służących zwiększeniu poczucia bezpieczeństwa publicznego na podległym im terenie i integracji Policji z miejscową ludnością.

Komendantami Powiatowymi Policji byli:

1. Stanisław Pawlik (1990-2000),
2. Andrzej Ponurkiewicz (2000-2006),
3. Piotr Rudnicki (2006-2009),
4. Arkadiusz Bielawski (2009-2011),
5. Janusz Mikitin (2011-2012),
6. Dariusz Kułak (2012 - nadal).

Z lewej: komendant KPP Stanisław Pawlik, z prawej komendant Andrzej Ponurkiewicz i I Zastępca Aniela Monach

Komendanci KPP: z lewej Piotr Rudnicki, z prawej Arkadiusz Bielawski

Komendanci KPP: Janusz Mikitin i Dariusz Kulak, z prawej I Zastępca Komendanta Adam Mojsa

Budynek Komendy Powiatowej Policji w Hajnówce po remoncie w 2013 roku